

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

บทนี้จะกล่าวถึงสาระสำคัญของวัตถุประสงค์ของการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ตามลำดับต่อไปนี้

วัตถุประสงค์เฉพาะของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เฉพาะที่สำคัญ 5 ประการ คือ

1. เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมทั่วไปของโรงเรียน และชุมชนเขตบริการของโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ที่ดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาความพร้อมด้านปัจจัยเบื้องต้น ได้แก่ บุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ และการสนับสนุนจากชุมชน ในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา
3. เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินงาน โครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ด้านการเตรียมผลผลิตจากการเกษตรเพื่อประกอบอาหาร การเตรียมอาหาร การประกอบอาหาร การรับประทานอาหาร การเก็บและล้าง การจัดการ และการถนอมอาหาร รวมถึงการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน
4. เพื่อศึกษาสภาพผลผลิตและผลกระทบ ในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา
5. เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา จากโรงเรียน จำนวนทั้งสิ้น 343 โรงเรียน กำหนดกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการตอบแบบสอบถาม จำนวน 185 โรงเรียน ได้โดยวิธีแบ่งสัดส่วนและสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีจับสลาก ซึ่งใช้วิธีคำนวณตามสูตรยามานะ (Yamane 1973 : 728 อ้างถึงใน ณรัช ศรีวิหะ, 2540 : 67) ผู้ให้ข้อมูลในการตอบแบบสอบถามโรงเรียนละ 2 คน จำนวนทั้งสิ้น 370 คน จำแนกเป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 185 คน ครูผู้เป็นหัวหน้ารับผิดชอบโครงการอาหารกลางวัน จำนวน 185 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล คือแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้ปรับปรุงจากเครื่องมือในการวิจัยที่ผู้อื่นสร้างไว้แล้วและสร้างขึ้นมาเอง แบ่งเป็น 4 ตอน

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลสถานภาพการดำรงตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) 2 รายการ คือ ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้เป็นหัวหน้ารับผิดชอบโครงการอาหารกลางวัน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นด้านบริบทเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทั่วไปของโรงเรียน และชุมชนเขตบริการโรงเรียน ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) 2 รายการ คือ ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้เป็นหัวหน้ารับผิดชอบโครงการอาหารกลางวัน

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นด้านสภาพความพร้อมด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต และด้านผลกระทบ ในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ท (Likert) 2 รายการ คือ ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้เป็นหัวหน้ารับผิดชอบโครงการอาหารกลางวัน

ตอนที่ 4 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) 2 รายการ คือ ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้เป็นหัวหน้ารับผิดชอบโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ขอนหนังสือแนะนำตัวผู้วิจัยจากภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เพื่อขอความร่วมมือจากผู้บริหารโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนราธิวาส
2. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามถึงโรงเรียนด้วยตนเอง หลังจากส่งแบบสอบถามไปแล้ว จะไปรับแบบสอบถามคืน หลังจากส่งไปแล้ว 2 สัปดาห์
3. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ แล้วดำเนินการวิเคราะห์สรุปผลตามขั้นตอนของการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยอาศัยการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Window (Statistical Package For the Social Sciences For Windows) เพื่อคำนวณ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แบบสอบถาม ผู้ให้ข้อมูลสำหรับผู้บริหารและครูผู้เป็นหัวหน้ารับผิดชอบโครงการอาหารกลางวัน แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 หาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ของจำนวนกลุ่มตัวอย่าง จากแบบสอบถาม ตามข้อมูลสถานภาพการดำรงตำแหน่ง แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นด้านบริบทเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของโรงเรียน และชุมชนเขตบริการโรงเรียน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) นำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นสภาพความพร้อมด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต และด้านผลกระทบ ในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) มี 5 ระดับ

ตามแนวคิดของลิคิรต์ (Likert) นำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายชื่อและรายค่า พร้อมทั้งเสนอข้อมูลในรูปตารางประกอบการบรรยาย

ตอนที่ 4 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน ในโรงเรียนประถมศึกษา วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) นำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ สรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1. ข้อมูลสถานภาพการดำรงตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถามด้านต่าง ๆ ของผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้เป็นหัวหน้ารับผิดชอบโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนมากเป็นชาย ร้อยละ 88.11 ที่เป็นหญิงร้อยละ 11.89 และยังพบอีกว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนมากมีอายุการดำรงตำแหน่ง 3 ปี กับ 10 ปี ร้อยละ 10.2 เท่ากัน ส่วนครูผู้เป็นหัวหน้ารับผิดชอบโครงการอาหารกลางวันพบว่า ครูผู้เป็นหัวหน้ารับผิดชอบโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนส่วนมากเป็นหญิง ร้อยละ 85.41 ที่เป็นชาย ร้อยละ 27 และอายุการดำรงตำแหน่งของผู้เป็นหัวหน้ารับผิดชอบโครงการอาหารกลางวันส่วนมาก อายุการดำรงตำแหน่ง 10 ปี ร้อยละ 24.8

2. ผลการวิเคราะห์สภาพทั่วไปของโรงเรียนและชุมชนเขตบริการ โรงเรียนที่ดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้เป็นหัวหน้ารับผิดชอบโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ปรากฏว่า ผู้บริหารและครูเป็นหัวหน้ารับผิดชอบโครงการอาหารกลางวัน ส่วนใหญ่อยู่ในโรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียน 121 – 300 คน มีความเห็นต่อการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน ดังนี้ รูปแบบการจัดอาหารกลางวัน มีการจัดแบบอาหารจานเดียว เช่น ก๋วยเตี๋ยว ข้าวผัด ข้าวราดแกง ฯลฯ และเป็นการจัดให้เสิร์ฟทุก ๆ วัน

ในการประชุมปรึกษาหารือระหว่างผู้บริหาร โรงเรียน ครู ผู้ปกครอง และ องค์การบริหารส่วนตำบล เกี่ยวกับการจัดอาหารกลางวัน ส่วนใหญ่จัดประชุมภาคเรียนละครั้ง

โรงเรียนมีกิจกรรมการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน แบบปลูกพืชเป็นส่วนใหญ่ และ ต้องตัดไม้สีกน้อยควบคู่กัน โรงเรียนส่วนมากมีพื้นที่แต่ไม่เพียงพอในการจัดกิจกรรมการเกษตร และในบางโรงเรียนไม่มีกิจกรรมการเกษตรเพราะไม่มีพื้นที่

โรงเรียนใช้อาคารอเนกประสงค์ เป็นส่วนใหญ่ในการทำโรงอาหาร มีบางโรงเรียนที่มีโรงอาหารโดยเฉพาะ และบางโรงเรียนไม่มีโรงอาหาร

สภาพของโรงเรียนห่างจากชุมชนไม่เกิน 100 เมตร และระยะทางจากโรงเรียนถึงตลาดสด ประมาณ 1-5 กิโลเมตร การคมนาคมสะดวก รายได้ผู้ปกครองเฉลี่ยต่อปีไม่เกิน 20,000 บาท สภาพประเพณีวัฒนธรรมของชุมชนในเขตบริการโรงเรียน ส่วนมากเชื่อถืออำนาจต่อการดำเนินงาน โครงการอาหารกลางวัน

3. ผลการวิเคราะห์สภาพความพร้อมด้านปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ ผลผลิต และผลกระทบของโครงการอาหารกลางวัน ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้เป็นหัวหน้ารับผิดชอบโครงการอาหารกลางวัน ปรากฏว่า ผู้บริหาร โรงเรียน และครูผู้เป็นหัวหน้ารับผิดชอบโครงการอาหารกลางวัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงาน โครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยแล้วพบว่า ด้านปัจจัยเบื้องต้น มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 2.89$) และด้านผลผลิตมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.50$) เมื่อพิจารณาแต่ละด้านในการดำเนินงาน โครงการอาหารกลางวัน ปรากฏผลดังนี้

3.1 ด้านสภาพความพร้อมปัจจัยเบื้องต้นในการดำเนินงาน โครงการ

3.1.1 ผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้เป็นหัวหน้ารับผิดชอบโครงการอาหารกลางวัน มีความคิดเห็นในเรื่อง ความพร้อมด้านปัจจัยเพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน โครงการว่า ด้านสุขภาพวิธีที่ใช้ในการบรรจุวัตถุดิบปรุงสุกมีความพร้อมสูงสุด และค่าสุดด้านความช่วยเหลือจากชุมชน

3.1.2 ผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้เป็นหัวหน้ารับผิดชอบโครงการอาหารกลางวัน มีความคิดเห็น ในภาพรวมด้านสภาพความพร้อมด้านปัจจัยเบื้องต้นว่า มีความพร้อมระดับปานกลาง เป็นส่วนใหญ่ ข้อที่มีความพร้อมสูงสุด คือ บุคลากรของโครงการเข้าใจนโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการเป็นอย่างดี และข้อที่มีความพร้อมต่ำสุด คือ การปฏิบัติกิจกรรมการทำอาหารกลางวันที่ตรงกับช่วงเวลาที่กำหนดในตาราง

3.2 ด้านกระบวนการและสภาพการดำเนินงานทั้ง 7 ขั้นตอนของโครงการ

3.2.1 ผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้เป็นหัวหน้ารับผิดชอบโครงการอาหารกลางวัน มีความคิดเห็นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามกระบวนการ 7 ขั้นตอนว่า ทุกขั้นตอนส่วนใหญ่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ การรับประทานอาหาร และข้อที่มีการปฏิบัติต่ำสุด คือ การถนอมอาหาร

3.2.2 ผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้เป็นหัวหน้ารับผิดชอบโครงการอาหารกลางวัน มีความคิดเห็นเรื่อง การจัดให้นักเรียนแต่ละชั้นช่วยกิจกรรมว่า นักเรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่

3-6 มีส่วนช่วยเหลือทุกชั้นอยู่ในระดับปานกลางและน้อย ชั้นที่มีการช่วยกิจกรรมสูงสุด คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นที่ช่วยกิจกรรมต่ำสุด คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

3.2.3 ผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้เป็นหัวหน้ารับผิดชอบ โครงการอาหารกลางวัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม โครงการให้บูรณาการความรู้กับกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ ว่า ทุกกลุ่มประสบการณ์ โรงเรียนมีการบูรณาการในระดับปานกลาง สำหรับกลุ่มประสบการณ์ที่มีการบูรณาการอยู่ในระดับมาก คือ กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ และกลุ่มประสบการณ์พิเศษ บูรณาการอยู่ในระดับน้อย

3.2.4 ผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้เป็นหัวหน้ารับผิดชอบ โครงการอาหารกลางวัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการแสดงพฤติกรรมการรับประทานอาหารเช้า ทุกพฤติกรรมนักเรียนแสดงออกมาในระดับปานกลาง เช่น การล้างมือก่อนและหลังรับประทานอาหารเช้า และ มารยาทในการรับประทานอาหารเช้า

3.2.5 เมื่อมองความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้เป็นหัวหน้ารับผิดชอบ โครงการอาหารกลางวัน รายชื่อ พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมมีส่วนร่วมในการเก็บและล้างภาชนะในการรับประทานอาหารเช้า และมีส่วนร่วมในการบริการจำหน่ายและตักอาหาร ปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

3.2.6 ผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้เป็นหัวหน้ารับผิดชอบ โครงการอาหารกลางวัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของโรงเรียน ในการกำกับดูแลความสะอาดเรียบร้อยในการเก็บและล้าง ว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ส่วนการจัดกิจกรรมให้สัมพันธ์กับกิจกรรมสหกรณ์ หรือ กิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน ปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

3.3 ด้านสภาพผลผลิตของโครงการอาหารกลางวัน ผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้เป็นหัวหน้ารับผิดชอบโครงการอาหารกลางวัน มีความคิดเกี่ยวกับด้านผลผลิตของโครงการอาหารกลางวัน ดังนี้

3.3.1 นักเรียนได้รับประทานอาหารที่มีคุณค่าตามหลักโภชนาการและมีปริมาณเพียงพอกับความต้องการของนักเรียนอยู่ในระดับมาก

3.3.2 นักเรียนที่ขาดแคลนอาหารกลางวันและนักเรียนที่มีภาวะโภชนาการต่ำ ได้รับความช่วยเหลือให้รับประทานหรืออยู่ในระดับมาก

3.3.3 การจัดระบบเข้าแถวในการรับบริการอาหาร และการสร้างสุขนิสัยที่ดีในการรับประทานอาหารเช้าของนักเรียนอยู่ในระดับมาก

3.3.4 ผลของโครงการอาหารกลางวัน ที่มีการตรวจสอบโดยการชั่งน้ำหนัก และวัดส่วนสูงของนักเรียน แล้วนำไปเทียบเกณฑ์มาตรฐานที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนดอยู่ใน

ระดับมาก

3.3.5 นักเรียนได้เรียนรู้และปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน ทั้ง 7 ขั้นตอน อยู่ในระดับปานกลาง ความรู้และการปฏิบัติที่นักเรียนได้สูงสุด คือ การรับประทาน อาหาร และต่ำสุด คือ การถนอมอาหาร

3.3.6 นักเรียนนำเอาความรู้และประสบการณ์จากโครงการอาหารกลางวันไปใช้ ในชีวิตประจำวันอยู่ในระดับปานกลาง

3.4 ด้านผลกระทบของโครงการอาหารกลางวัน ผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้เป็น หัวหน้ารับผิดชอบโครงการอาหารกลางวัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบของโครงการที่มีต่อ นักเรียน ครู ผู้ปกครอง และชุมชน ทั้งทางด้านบวกและลบ ดังนี้

3.4.1 ผลกระทบที่มีต่อนักเรียนทางด้านบวกสูงสุด คือ นักเรียนมีความร่าเริง แจ่มใส และสุขภาพดีขึ้นอยู่ในระดับมาก และที่ต่ำสุด คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น อยู่ใน ระดับปานกลาง ทางด้านลบที่สูงสุด คือ นักเรียนเกิดไม่พอใจในรสชาติของอาหาร อยู่ในระดับ ปานกลาง และต่ำสุด คือ นักเรียนส่วนหนึ่งขาดค่านิยมในการรับประทานอาหารเช้าที่โรงเรียน อยู่ในระดับน้อย

3.4.2 ผลกระทบที่มีต่อครูทางด้านบวกสูงสุด คือ คณะครู อาจารย์ ที่เกี่ยวข้องกับ โครงการอาหารกลางวันมีส่วนร่วมในการกำหนดโครงการ และวางแผนดำเนินงาน อยู่ในระดับ มาก และที่ต่ำสุด คือ ครูมีทักษะเป็นผู้นำโครงการ ไปใช้ขยายผลหรือนำไปเผยแพร่อยู่ในระดับ ปานกลาง ทางด้านลบสูงสุด คือ ครูรับผิดชอบโครงการอาหารกลางวันมีงานเพิ่มขึ้น ไม่มีเวลา ดำเนินงาน ทำให้เกิดข้อบกพร่อง และต่ำสุด คือ ครูส่วนหนึ่งขาดค่านิยม ความมีใจรัก และ เสียสละเพื่องานโครงการอาหารกลางวันอยู่ในระดับน้อย

3.4.3 ผลกระทบที่มีต่อผู้ปกครองทางด้านบวกสูงสุด คือ แบ่งเบาภาระผู้ปกครอง ในการเตรียมอาหารกลางวันให้กับนักเรียนอยู่ในระดับมาก และต่ำสุด คือ ผู้ปกครองมีความรู้ ความเข้าใจในนโยบายและวัตถุประสงค์ในการจัดโครงการอาหารกลางวัน ในโรงเรียนอยู่ในระดับ น้อย ทางด้านลบสูงสุด คือ ผู้ปกครองส่วนหนึ่งไม่ค่อยให้การสนับสนุนเท่าที่ควรอยู่ในระดับน้อย และต่ำสุด คือ เกิดการเรียกร้องจากผู้ปกครองส่วนหนึ่งที่นักเรียนในปกครองไม่ได้รับบริการอาหาร กลางวันอยู่ในระดับน้อย

3.4.4 ผลกระทบที่มีต่อชุมชนทางด้านบวกสูงสุด คือ เกิดความสามัคคีอันดี ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน อยู่ในระดับมาก และต่ำสุด คือ ชุมชนมีความรู้เกี่ยวกับอาหาร และ โภชนาการจากการให้ความรู้และประสบการณ์กับนักเรียนแล้วนักเรียนนำไปปฏิบัติจริงที่บ้าน และ เผยแพร่ให้กับชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง ทางด้านลบสูงสุด คือ ชุมชนเกิดหลังค่อมรองที่ไม่

ถูกต้องกับโรงเรียนอยู่ในระดับน้อย และต่ำสุด คือ จุมนชนส่วนหนึ่งต้องการผลประโยชน์จากโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนอยู่ในระดับน้อย

4. ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะในการจัดโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้เป็นหัวหน้ารับผิดชอบโครงการอาหารกลางวัน เมื่อพิจารณาแต่ละด้านปรากฏผลดังนี้

4.1 ด้านบริบท ผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้เป็นหัวหน้ารับผิดชอบโครงการอาหารกลางวัน ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับทางด้านบริบท ข้อที่เสนอมากที่สุด คือ โรงเรียนควรมีการประชุมชี้แจงนโยบาย และวัตถุประสงค์ของโครงการอาหารกลางวัน กับครู ผู้ปกครอง จุมนชน และผู้เกี่ยวข้อง รองลงมา โรงเรียนควรมีแผนการจัดโครงการอาหารกลางวันที่เหมาะสม และสามารถจัดได้อย่างต่อเนื่อง และโรงเรียนควรประสานงานกับหน่วยงานทั้งภาครัฐบาลและเอกชน เพื่อจัดหางบประมาณในการจัดอาหารกลางวันสำหรับนักเรียนที่ขาดแคลนหรือนักเรียนที่ขาดสารอาหารเป็นกรณีพิเศษ

4.2 ด้านปัจจัยเบื้องต้น ผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้เป็นหัวหน้ารับผิดชอบโครงการอาหารกลางวัน ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับทางด้านปัจจัยเบื้องต้น ข้อที่เสนอมากที่สุด คือ ควรจัดสรรงบประมาณด้านอาคารสถานที่ เช่น โรงครัวโรงอาหาร ให้เป็นเอกเทศ รองลงมา คือ โรงเรียนควรจัดทำบัญชี หลักฐาน เกี่ยวกับการเงินถูกต้องครบถ้วนเป็นปัจจุบัน และควรจัดเงินหมุนเวียนให้แก่โรงเรียนอย่างเพียงพอ

4.3 ด้านกระบวนการ ผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้เป็นหัวหน้ารับผิดชอบโครงการอาหารกลางวัน ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับทางด้านกระบวนการ ข้อที่เสนอมากที่สุด คือ โรงเรียนควรสนับสนุนและส่งเสริมให้โครงการอาหารกลางวัน เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนโดยบูรณาการเข้ากับการเรียนการสอนอย่างจริงจัง รองลงมา คือ ครูและนักเรียนควรร่วมปฏิบัติงานกิจกรรมโครงการอาหารกลางวันตั้งแต่ ชั้น เตรียมผลิต เตรียมอาหาร ประกอบอาหารรับประทานอาหาร เก็บและล้าง การจัดการ และถนอมอาหาร และควรให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติและมีส่วนร่วมรับผิดชอบโครงการจนครบเพื่ออาหารกลางวัน

4.4 ด้านผลผลิต ผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้เป็นหัวหน้ารับผิดชอบโครงการอาหารกลางวัน ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับทางด้านผลผลิต ข้อที่เสนอมากที่สุด ควรให้นักเรียนรับประทานอาหารเช้าที่มีคุณค่าทางโภชนาการ ที่เด็กวัยเรียนควรได้รับและเพียงพอ รองลงมา คือ ส่งเสริมให้นักเรียนนำความรู้ และประสบการณ์จากการปฏิบัติจริงในโรงเรียน นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้อง และควรมีการดำเนินการอย่างจริงจังเกี่ยวกับโครงการเฝ้าระวังภาวะการเจริญเติบโตในเด็กวัยเรียน กลุ่มอายุ 5-14 ปี

4.5 ด้านผลกระทบของโครงการอาหารกลางวัน ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้เป็นหัวหน้ารับผิดชอบโครงการอาหารกลางวัน ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับทางด้านผลกระทบ ข้อที่เสนอมากที่สุด คือ ข้อ 5 ควรจัดประชุมสัมมนาครู อาจารย์ ครูผู้เป็นหัวหน้ารับผิดชอบโครงการอาหารกลางวัน และผู้บริหารโรงเรียน เกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน และพาไปศึกษาดูงานที่ได้รับคัดเลือกให้เป็นโรงเรียนที่จัดโครงการอาหารกลางวันดีเด่นทั้งในจังหวัดและต่างจังหวัด (ร้อยละ 66.8) รองลงมา คือ ควรให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับความสำคัญของอาหารและโภชนาการที่มีต่อสุขภาพ ของนักเรียน และผู้บริหารโรงเรียนทุกคนควรหาทางช่วยเหลือนักเรียนที่ขาดแคลนให้ได้รับประทานให้เพียงพอกับความต้องการของร่างกาย

การอภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. ผลจากผลการวิจัยสภาพทั่วไปของโรงเรียนและชุมชนแออัดบริการ โรงเรียนที่ดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้เป็นหัวหน้า รับผิดชอบโครงการอาหารกลางวัน สามารถนำมาอภิปรายผล ดังนี้

จากการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ที่ดำรงตำแหน่งเป็นผู้บริหาร โรงเรียน ส่วนใหญ่เป็นชาย ทั้งนี้เพราะ ตำแหน่งผู้บริหาร โรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ผู้ดำรงตำแหน่งผู้บริหาร โรงเรียนเป็นชายมากกว่า หญิง ส่วนตำแหน่งครูผู้เป็นหัวหน้ารับผิดชอบโครงการอาหารกลางวัน ส่วนใหญ่เป็นหญิง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ มักแต่งตั้งครูที่รับผิดชอบโครงการอาหารกลางวันเป็นหญิงมากกว่าชาย ครูที่เป็นผู้หญิงมีความรู้ และทำงานคล่องมากกว่าชาย ในเรื่องการประกอบอาหารและการจัดการอาหารของแต่ละวัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ไชศรีชัย รัตนอุดม (2539 : 159) ที่ได้วิจัยพบว่า ครูผู้เป็นหัวหน้า รับผิดชอบโครงการอาหารกลางวันส่วนมากหรือร้อยละ 66.48 เป็นเพศหญิง และจากการวิจัย ยังพบอีกว่า ผู้ให้ข้อมูลในการตอบแบบสอบถาม เป็นกลุ่มตัวอย่างอยู่ในโรงเรียนที่มีนักเรียน ระหว่าง 121 - 300 คน ทั้งนี้เพราะกลุ่มตัวอย่างเป็นโรงเรียนขนาดกลาง ซึ่งโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา มีโรงเรียนขนาดกลางมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดใหญ่

รูปแบบการจัดอาหารกลางวัน ผลจากการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่มีการจัดแบบอาหารจานเดียว ทั้งนี้เพราะ โรงเรียนสะดวกในการจัดทำและประหยัด เป็นการแบ่งเบาภาระผู้ปกครอง

ที่มีฐานะยากจน ถดถอยค่าใช้จ่าย ซึ่งผลของการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ บุรธา ประดิษฐ์นุช (2537 : 35) ที่ได้วิจัยพบว่า การจัดโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการส่วนใหญ่จัดแบบอาหารจานเดียว

ในการประชุมปรึกษาหารือระหว่างผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และองค์การบริหารส่วนตำบล เกี่ยวกับการจัดอาหารกลางวันส่วนใหญ่ จัดประชุมภาคเรียนละครั้ง ทั้งนี้เพราะผู้บริหารส่วนใหญ่จัดประชุมผู้ปกครองภาคเรียนละครั้ง เป็นการชี้แจงนโยบายของโรงเรียนในด้านต่าง ๆ และโรงเรียนดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในรูปแบบคณะกรรมการ ซึ่งผลของการวิจัยดังกล่าว สอดคล้องกับของ วิลาวัณย์ เฟิงพานิช (2539 : 122) ที่ได้วิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการดำเนินการเขียนโครงการเป็นลายลักษณ์อักษร มีการแต่งตั้งคณะกรรมการจากบุคคลในโรงเรียน และจะมีการประเมินผลการดำเนินงานของโครงการเมื่อสิ้นภาคเรียน นอกจากนี้ ถนัด จำกลาง (2542 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยพบว่า มีการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินโครงการโดยมีการประชุมก่อนดำเนินการ และจัดประชุมร่วมกับผู้ปกครอง

โรงเรียนมีกิจกรรมทางการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การปลูกพืช จากการวิจัยพบปัญหา คือ โรงเรียนส่วนมากมีพื้นที่แต่ไม่เพียงพอในการจัดกิจกรรมทางการเกษตร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ โรงเรียนมีสภาพพื้นที่ทำการเกษตรไม่เหมาะสม ขาดแหล่งน้ำ หรือขาดการบำรุงรักษา หรืออาจเป็นเพราะผู้บริหาร โรงเรียนไม่ได้ประสานงานกับผู้ปกครองและชุมชน ในการใช้พื้นที่ของผู้ปกครองและชุมชนร่วมกัน ในการดำเนินการจัดทำโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน เพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา โดยการร่วมมือกับผู้ปกครอง นักเรียน ผลการวิจัยดังกล่าว สอดคล้องกับผลการวิจัยของ กวี เฟิงศรี (2538 : 78) ที่พบว่า โรงเรียนส่วนมากมีพื้นที่ แต่ไม่เพียงพอในการจัดกิจกรรมการเกษตร หรือมีพื้นที่แต่มีสภาพไม่เหมาะสม เช่น เป็นเนินเขา ขาดน้ำ ดินไม่สมบูรณ์ ไม่เหมาะในการทำการเพาะปลูก นอกจากนี้ จำเนียร นำศรีเจริญ (2542 : ๔ - ๑) วิจัยพบว่า ครูผู้รับผิดชอบโครงการเกษตร มีปัญหาและอุปสรรคในด้านความสามารถทางวิชาการในงาน ที่รับผิดชอบและปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการทำงาน คือ สภาพพื้นที่ แหล่งน้ำ วัสดุ อุปกรณ์

โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้อาคารอเนกประสงค์ในการใช้เป็นโรงอาหาร และบางโรงเรียนไม่มีโรงอาหาร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ โรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติส่วนใหญ่ ได้รับจัดสรรงบประมาณด้านอาคารสถานที่น้อยมาก การจัดสรรงบประมาณทางราชการมีอย่างจำกัดไม่เพียงพอต่อความต้องการของโรงเรียน และบางโรงเรียนมีพื้นที่จำกัดไม่สามารถสร้างอาคารประกอบได้ ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ โชคชัย รัตนอุดม (2539 : 170) ที่ได้วิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนหนึ่งไม่มีโรงอาหาร ร้อยละ 33.52

สภาพโรงเรียนส่วนมากห่างจากชุมชนไม่เกิน 100 เมตร และระยะทางจาก โรงเรียน ถึงตลาดสดส่วนใหญ่ระยะทางประมาณ 1 – 5 กิโลเมตร การคมนาคมสะดวก ทั้งนี้เพราะโรงเรียน ในชนบทส่วนมากตั้งอยู่กลางชุมชน สำหรับรายได้ของผู้ปกครองเฉลี่ยต่อปี ไม่เกิน 20,000 บาท ซึ่งเป็นรายได้ที่ต่ำมาก ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กวี เพ็งศรี ได้วิจัยพบว่า รายได้ของผู้ปกครองนักเรียนเฉลี่ยต่อปี ไม่เกิน 20,000 บาท จึงทำให้การดำเนินงานโครงการ อาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดนราธิวาส ไม่ได้รับความร่วมมือและการช่วยเหลือ จากผู้ปกครองเท่าที่ควร ความร่วมมือจากผู้ปกครองนักเรียนนั้นเป็นหัวใจหลักของการดำเนินการ จัดโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของอนุตต แก้วประชามิตร (2535 : บทคัดย่อ) ที่ได้วิจัยพบว่า สภาพ ทางครอบครัวมีปัญหาทางเศรษฐกิจต่ำ ไม่เอื้อในการดำเนินงานที่ต่อเนื่อง และสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ บุญรา ประคิมฐ์นุช (2535 : 35) ที่ได้วิจัยพบว่า ผู้ปกครองไม่มีเวลาประชุมกับ ทางโรงเรียนในเรื่องการจัดอาหารกลางวันสำหรับโรงเรียน และผลการวิจัยของ มาจิต จิตสงค์ (2540 : 162 – 163) ที่ได้วิจัยพบว่า สภาพการจัดดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน ประถมศึกษา โรงเรียนส่วนใหญ่มีการสภาพการได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองได้น้อย

2. ผลการวิเคราะห์สภาพความพร้อมด้านปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ ผลผลิต และ ผลกระทบของโครงการอาหารกลางวัน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้เป็น หัวหน้ารับผิดชอบโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดนราธิวาส โดยภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง สามารถนำมาอภิปรายผลดังนี้

2.1 ด้านสภาพความพร้อมปัจจัยเบื้องต้น ในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้เป็นหัวหน้ารับผิดชอบโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน มีความคิด เห็นต่อสภาพความพร้อมด้านปัจจัยเบื้องต้น ดังนี้

2.1.1 ความพร้อมด้านปัจจัยเบื้องต้น เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของโครงการ พบว่า ด้านทฤษฏีที่นำไปใช้ในการบรรลุมิติวัตถุประสงค์มีความพร้อมสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ โรงเรียนเป็นหน่วยการปฏิบัติ ที่ครูมีความรู้ในหลักและวิธีการดำเนินงานโครงการ ผลการวิจัย ดังกล่าวจัดแจ้งกับผลการวิจัยหลาย ๆ ฉบับที่พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ขาดความพร้อมใน การดำเนินการ โดยเฉพาะบุคลากร รวมทั้งบุคลากรที่อยู่ขาดความรู้ในการดำเนินโครงการ ผลการ วิจัยของ โชคชัย รัตนอุดม (2539 : 165) พบว่า ด้านบุคลากร ครูมีชั่วโมงสอนมาก ด้านอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ และวัสดุดิบ มีไม่เพียงพอ และผลการวิจัยของ วิลาวัลย์ เพ็งพานิช (2539 : 122) พบว่า ด้านบุคลากร ในเรื่องของจำนวนครูมีน้อย และเนื่องจากครูส่วนใหญ่มีจำนวน ชั่วโมงสอนมาก จึงไม่มีเวลามาช่วยงานของโครงการ ความพร้อมด้านความช่วยเหลือจากชุมชน

มีความพร้อมต่ำสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหาร โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่ประสานความร่วมมือจากองค์กรหน่วยงานอื่น ๆ และชุมชน ผู้บริหาร โรงเรียนขาดการประชาสัมพันธ์โครงการ อันจะส่งผลต่อการระดมและความช่วยเหลือสนับสนุน โครงการอาหารกลางวันของโรงเรียน ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ บุญยฤทธิ์ คีตณแก้ว (2544 : บทคัดย่อ) ที่ได้วิจัยพบว่า ด้านความร่วมมือของชุมชนปฏิบัติในระดับปานกลาง

2.1.2 บุคลากรของโครงการอาหารกลางวันเข้าใจนโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการเป็นอย่างดี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ บุคลากรของโครงการได้ศึกษาเอกสารต่าง ๆ เช่น คู่มือแนวดำเนินงาน โครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาของสำนักงานโครงการอาหารกลางวัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ โชคชัย รัตนอุดม (2539 : 3 - 4) ที่ได้วิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนมาก มีสภาพการดำเนินงานตามคู่มือการจัดกิจกรรมโครงการอาหารกลางวันของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และเอกสารต่าง ๆ ที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติเผยแพร่ และต่ำสุด นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมการทำอาหารกลางวันได้ตรงกับเวลาที่กำหนดในตาราง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ตารางที่กำหนดไม่ตรงกับช่วงเวลา ที่นักเรียน เรียนวิชางานบ้าน และงานเกษตร และโรงเรียนส่วนใหญ่มีผู้ประกอบอาหารอยู่แล้ว ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กวี เฟื่องศรี (2538 : 4) ที่ได้วิจัยพบว่า นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมทำอาหารกลางวัน ได้ตรงกับเวลาที่กำหนดในตารางได้น้อย

2.2 ด้านกระบวนการและสภาพการดำเนินงาน 7 ขั้นตอนของโครงการ

ผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้เป็นหัวหน้ารับผิดชอบโครงการอาหารกลางวัน มีความคิดเห็นต่อกระบวนการและสภาพการดำเนินงาน 7 ขั้นตอนของโครงการ ดังนี้

2.2.1 ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามกระบวนการ 7 ขั้นตอน ที่มี การปฏิบัติสูงสุด คือ การรับประทานอาหารเช้า จากสภาพทั่วไปนักเรียนส่วนมาก รับประทานอาหารเช้าที่โรงเรียนจัดให้ การควบคุมการรับประทานอาหารเช้าให้เป็นระเบียบและมีมารยาทที่ดี รวมทั้งการให้บริการในเรื่องการจัดสถานที่ สำหรับรับประทานอาหารเช้า บริการน้ำดื่ม ทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านการรับประทานอาหารเช้า ได้ดีพอสมควร ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วุฒิกศักดิ์ วรรณฤทธิ์ (2538 : บทคัดย่อ) ที่ได้วิจัยพบว่า การจัดการเรียนการสอนเพื่ออาหารกลางวันของครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้านการรับประทานอาหารเช้าในระดับปานกลาง ข้อที่มีการปฏิบัติต่ำสุด คือ การถนอมอาหาร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ โรงเรียนส่วนใหญ่ ตั้งอยู่ในชุมชน ระยะทางไม่ไกลตลาดสด จึงทำให้มีอาหารสดรับประทานตลอดปี และโรงเรียนไม่เห็นความสำคัญของการถนอมอาหาร จึงทำให้การจัดการเรียนการสอนในเรื่องการถนอมอาหารของครูผู้สอนได้น้อย ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กวี เฟื่องศรี

(2538 : บทคัดย่อ) ที่ได้วิจัยพบว่า นักเรียนมีส่วนร่วมในการถนอมอาหารปฏิบัติอยู่ในระดับต่ำ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วุฒิสักดิ์ วรณดิษฐ์ (2538 : บทคัดย่อ) ที่ได้วิจัยพบว่า ปัญหาการจัดการเรียนการสอนเพื่ออาหารกลางวันของครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด ปฏิบัติได้น้อยในด้านการถนอมอาหาร

2.2.2 โรงเรียนได้จัดให้นักเรียนแต่ละชั้นช่วยกิจกรรมโครงการอาหารกลางวัน ชั้นที่ช่วยกิจกรรมสูงสุดได้แก่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นที่ช่วยกิจกรรมต่ำสุด คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ทั้งนี้เพราะเป็นนักเรียนโตพอที่จะช่วยเหลืองานได้ดีกว่านักเรียนเล็ก ๆ และมีชั่วโมงวิชากรมากกว่าชั้นเล็ก ๆ ผลการวิจัยดังกล่าวตรงกับผลการวิจัยของ กวี เพ็งศรี (2538 : 78) ที่ได้วิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนมากจัดให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ช่วยประกอบอาหาร ส่วนชั้นที่ช่วยกิจกรรมต่ำสุด คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งเป็นชั้นที่ยังเด็กและครูเกรงว่าจะเกิดอุบัติเหตุ หรือทำงานล่าช้าไม่ทันเวลา

2.2.3 โรงเรียนจัดกิจกรรมโครงการอาหารกลางวันให้มีบูรณาการความรู้จากกลุ่มประสบการณ์อื่น ๆ สำหรับกลุ่มประสบการณ์ที่มีการบูรณาการสูงสุด คือ กลุ่มการงาน และพื้นฐานอาชีพ ทั้งนี้เพราะกลุ่มวิชาที่สามารถบูรณาการเข้ากับวิชาเรียนได้ดี เช่น วิชางานบ้าน เกี่ยวกับการปรุงอาหาร การเตรียมอุปกรณ์ การทำความสะอาด และงานเกษตร ให้ปฏิบัติการเกษตรเพื่อสนับสนุนโครงการอาหารกลางวัน ส่วนกลุ่มที่มีการบูรณาการต่ำสุด คือ กลุ่มประสบการณ์พิเศษ (ภาษาอังกฤษ) อาจเป็นเพราะวิชานี้จะเน้นในเรื่องการอ่าน การพูด การเขียน และการฟัง ไม่ค่อยบูรณาการกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่ออาหารกลางวัน ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กวี เพ็งศรี (2538 : 79) ที่ได้วิจัยพบว่า การบูรณาการเรียนการสอน กลุ่มประสบการณ์พิเศษ บูรณาการได้น้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ

2.2.4 พฤติกรรมในการมีส่วนร่วม ในการจำหน่าย เก็บและล้างภาชนะ ในการประกอบอาหารมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูได้รับมอบหมายงานที่รับผิดชอบในการกำกับดูแล กิจกรรมดังกล่าวในลักษณะเวรประจำวัน ข้อดี คือ เป็นการแบ่งเบาภาระของครู เป็นการศึกษาให้นักเรียนให้เกิดการเรียนรู้ การปฏิบัติและเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนกลุ่มการงาน และพื้นฐานอาชีพ ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อนุตล แก้วประชามิตร (2539 : บทคัดย่อ) ที่ได้วิจัยพบว่า โรงเรียนมีการจัดปฏิทินปฏิบัติงานแบ่งหน้าที่รับผิดชอบให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปฏิบัติงานหมุนเวียนสลับเปลี่ยนหน้าที่จำหน่ายอาหาร ในราคา ด้วยละ 1 บาท โดยมีครูฝ่ายอาคารสถานที่เป็นผู้ดูแลควบคุมด้านความ

สะอาด และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ บุรา ประคินฐิบุษ (2537 : 35) ที่ได้วิจัยพบว่า มีครู และนักเรียนร่วมกันประกอบอาหาร

2.3 ด้านสภาพผลผลิตของโครงการอาหารกลางวัน

ผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้เป็นหัวหน้ารับผิดชอบ โครงการอาหารกลางวัน มีความคิดเห็นต่อสภาพผลผลิตของโครงการอาหารกลางวัน ดังนี้

2.3.1 นักเรียนได้รับประทานอาหารที่มีคุณค่าตามหลักโภชนาการและมีปริมาณเพียงพอับความต้องการของนักเรียนอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนส่วนใหญ่ได้นำนโยบายของรัฐบาลที่ว่าให้การส่งเสริมนักเรียนทุกคนได้รับประทานอาหารกลางวันอ้อมทุกวัน เป็นนโยบายสำคัญของรัฐบาล (สำนักงานโครงการอาหารกลางวัน, 2544 : 2) นำปฏิบัติเป็นแนวทางดำเนินการ และโรงเรียนส่วนใหญ่มีนโยบายให้นักเรียนได้รับประทานฟรีทุกคน และได้รับประทานที่ถูกต้องโภชนาการ จึงทำให้นักเรียนได้รับประทานอาหารอย่างเพียงพอครบทุก 5 หมู่ในแต่ละวัน ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ดนิต อ่ากลาง (2543 : บทคัดย่อ) ที่ได้วิจัยพบว่า โรงเรียนสามารถจัดอาหารกลางวันให้นักเรียนได้รับบริการครอบคลุมร้อยละ 83.21 และพบว่า ผู้บริหาร โรงเรียนส่วนใหญ่มีนโยบายจัดอาหารให้มีคุณค่าอาหารครบทั้ง 5 หมู่ร้อยละ 79.17

2.3.2 นักเรียนขาดแคลนอาหารกลางวันและนักเรียนที่มีภาวะโภชนาการต่ำได้รับความช่วยเหลือได้รับประทานฟรีอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนส่วนใหญ่ได้นำนโยบายของรัฐบาล (สำนักงานโครงการอาหารกลางวัน, 2544 : 2) ที่จะให้โครงการอาหารกลางวันใน โรงเรียนประถมศึกษา บรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการอาหารกลางวัน ให้นักเรียนทุกคนได้รับประทานอาหารกลางวันอ้อมทุกคน มาปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม หรืออาจเป็นเพราะการจัดโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาเป็นนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ที่กำหนดให้โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัด ได้จัดโครงการอาหารกลางวันได้ครบทุกโรงในปีการศึกษา 2530 (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2530 : 126) สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ก็ได้ดำเนินการ โครงการอาหารกลางวันตามนโยบายดังกล่าวด้วย ทำให้นักเรียนระดับก่อนประถมศึกษาและระดับประถมศึกษา มีอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการรับประทานอาหารทุกวันตลอดปีการศึกษาอย่างเพียงพอต่อความต้องการของร่างกาย (สำนักงานโครงการอาหารกลางวัน, 2544 : 3) และตรงกับ นามิต จิตสงค์ (2540 : 21) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การจัดอาหารกลางวัน มุ่งผลประโยชน์ที่จะให้เกิดขึ้นกับตัวเด็กเป็นสำคัญ มุ่งสงเคราะห์เด็กที่ยากจนและเด็กทั่ว ๆ ไป ให้ได้รับประทานอาหารที่ดี ราคาถูก มุ่งที่คุณค่าทางวิชาการ และมุ่งให้เกิดประโยชน์ในด้านการศึกษา ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัย

ของ อดิธ จำกลาง (2542 : บทคัดย่อ) ที่ได้วิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่มีนโยบายการจัดอาหารกลางวันให้นักเรียนฟรีทุกคน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ โชตชัย รัตนอุดม (2539 : 17) ที่ได้วิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนมากได้ช่วยเหลือนักเรียนที่ขาดแคลนอาหารกลางวัน และนักเรียนที่มีภาวะโภชนาการต่ำโดยได้รับประทานฟรีได้มากกว่า ร้อยละ 75.00 ของจำนวนนักเรียน

2.3.3 นักเรียนได้จัดระบบการเข้าแถวรับบริการอาหารและการสร้างนิสัยที่ดีในการรับประทานอาหารเช้าในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ โรงเรียนส่วนใหญ่ได้จัดระบบการรับบริการอาหารกลางวัน และฝึกในการสร้างนิสัยที่ดีในการรับประทานอาหารเช้าทุกวัน โดยมีครูกำกับดูแล และรับผิดชอบตามภาระหน้าที่ที่รับผิดชอบ ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สวาศดี ขนานใจ (2543 : 101) ที่ได้วิจัยพบว่า การกำกับดูแลให้นักเรียนมารับบริการอาหารกลางวันอย่างมีระบบเพื่อสะดวกต่อสถานที่ และควบคุมดูแลอย่างทั่วถึงอยู่ในระดับมาก การตรวจสอบผลการของโครงการอาหารกลางวัน โดยการชั่งน้ำหนักและวัดส่วนสูงของนักเรียนในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ โรงเรียนต้องรายงานผลการชั่งน้ำหนักและวัดส่วนสูงของนักเรียนทุก ๆ 3 เดือน ให้กับกระทรวงสาธารณสุขทราบ

2.3.4 นักเรียนได้เรียนรู้และปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน ความรู้และการปฏิบัติที่ได้รับสูงสุด คือ การรับประทานอาหารเช้า ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนได้ปฏิบัติเป็นประจำและมีในวิชางานบ้าน ที่เด็กต้องเรียนรู้และปฏิบัติ และต่ำสุด คือ การถนอมอาหาร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะทางโรงเรียนไม่ได้เน้นในเรื่องการถนอมอาหาร เพราะโรงเรียนอยู่ในชุมชนและมีผลผลิต มีอาหารตักตลอดฤดูกาล จึงไม่ค่อยให้ความสำคัญในการถนอมอาหาร ทำให้นักเรียนเรียนรู้และปฏิบัติในเรื่องนี้น้อย ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อดิธ จำกลาง (2542 : 131) ที่ได้วิจัยพบว่า ชั้นตอนที่นักเรียนมีส่วนร่วมทั้งหมด คือ การรับประทานอาหารเช้ามีส่วนร่วม ร้อยละ 91.67 และการถนอมอาหารมีส่วนร่วมได้น้อย โดยให้เหตุผลว่า การจัดโครงการอาหารกลางวันในแต่ละวันไม่มีอาหารเหลือและผลผลิตทางการเกษตรของโรงเรียนมีไม่เพียงพอที่จะนำมาใช้ในขั้นตอนการถนอมอาหารในการจัดอาหารกลางวัน

2.3.5 นักเรียนสามารถนำความรู้ ประสบการณ์จากโครงการอาหารกลางวันไปใช้ในชีวิตประจำวันอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ โรงเรียนส่วนใหญ่มีผู้ประกอบอาหารและครูรับผิดชอบโครงการอาหารกลางวันอยู่แล้ว นักเรียนได้แต่ช่วยเหลือเล็กน้อยเท่านั้น จึงทำให้นักเรียนเข้าไปมีส่วนร่วมในการประกอบอาหารได้ไม่มากนัก ทำให้นักเรียนมีความรู้ และประสบการณ์จากโครงการอาหารกลางวันได้น้อย และนักเรียนไม่สามารถนำความรู้ และ

ประสบการณ์ ไปปฏิบัติที่บ้าน และช่วยเหลือชุมชนในการประกอบอาหารได้ ผลการวิจัยดังกล่าวขัดแย้งกับผลการวิจัยของ กวี เพ็งศรี (2538 : 80) ที่ได้วิจัยพบว่า นักเรียนสามารถนำความรู้และประสบการณ์จากโครงการอาหารกลางวันไปใช้ในชีวิตประจำวันอยู่ในระดับมาก

2.4 ผลกระทบของโครงการอาหารกลางวัน

ผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้เป็นหัวหน้ารับผิดชอบโครงการอาหารกลางวัน มีความคิดเห็นต่อผลกระทบของโครงการอาหารกลางวัน ดังนี้

2.4.1 ผลกระทบที่มีต่อนักเรียนทางด้านบวกสูงสุด พบว่านักเรียนมีความร่าเริง แจ่มใส และสุขภาพดีขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ เด็กได้รับประทานที่มีคุณค่าทางโภชนาการ และเพียงพอต่อร่างกาย ทำให้เด็กมีความสมบูรณ์ทางด้านร่างกายและจิตใจ ผลการวิจัยดังกล่าวขัดแย้งกับผลการวิจัยของ สนิท แสงศักดิ์ (2537 : บทคัดย่อ) ที่ได้วิจัยพบว่า พัฒนาการของนักเรียนในด้านสุขนิสัยและการเจริญเติบโตยังไม่ปรากฏผลชัดเจน และผลกระทบด้านลบสูงสุด พบว่านักเรียนไม่พอใจในรสชาติของอาหาร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนเกิดความเคยชินกับรสชาติที่บ้านและผู้ประกอบอาหารขาดความรู้ความชำนาญในการปรุงอาหาร ดังนั้นผู้ประกอบอาหารควรฝึกอบรมในการปรุงอาหาร ตรงกับผลการวิจัยของ คริสตาคิส และคนอื่น ๆ (Christakis and Others, 1960 : 107-126) ที่ได้วิจัยพบว่า ควรร้างผู้ประกอบการที่ได้รับประกาศนียบัตรด้านอาหารและโภชนาการ โดยเฉพาะ หรือจัดอบรมครูหัวหน้าโครงการอาหารกลางวัน เพื่อมุ่งประโยชน์ที่จะแก้ไขปัญหานักเรียนที่มีภาวะทุพโภชนาการ โดยคำนึงถึงประสบการณ์ และคุณค่าของสารอาหารเป็นสำคัญ

2.4.2 ผลกระทบที่มีต่อครูทางด้านบวกสูงสุด พบว่า คณะครู อาจารย์ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการอาหารกลางวันมีส่วนร่วมในการกำหนดโครงการ และวางแผนดำเนินงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ บุคลากรทุกคนที่เกี่ยวข้องกับโครงการอาหารกลางวัน ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ในการร่วมรับผิดชอบให้ดำเนินการตามนโยบายที่ได้รับมาจากหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อให้โครงการอาหารกลางวันบรรลุวัตถุประสงค์ ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จำเนียร นำเจริญกุล (2542 : ๖ - ๗) ที่ได้วิจัยพบว่า ผู้รับผิดชอบโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน และครูรับผิดชอบโครงการอาหารกลางวัน ร่วมกันวางแผนปฏิบัติโดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมกิจกรรมและร่วมกันสรุปผลการดำเนินงาน และทางด้านลบที่สูงที่สุด พบว่า ครูรับผิดชอบโครงการอาหารกลางวันมีงานเพิ่มขึ้น ไม่มีเวลาดำเนินงานทำให้เกิดข้อบกพร่อง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนส่วนใหญ่ขาดอัตรากำลังครู จึงทำให้ครูแต่ละคนต้องรับผิดชอบงานหลายอย่าง ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิภาวิทย์ เห่งพานิช (2539 : 112) ที่ได้วิจัยพบว่า ด้านบุคลากร ในเรื่องของจำนวนครูมีน้อย และเนื่องจากครูส่วนใหญ่มีจำนวนชั่วโมงสอนมาก

จึงไม่มีเวลามาช่วยของโครงการ และบุรพา ประดิษฐ์บุษ (2535 : 35) ที่ได้วิจัยพบว่า ครูมีงานประจำมาก

2.4.3 ผลกระทบที่มีต่อผู้ปกครองสูงสุด พบว่า แบ่งเบาภาระผู้ปกครองในการเตรียมอาหารกลางวันให้นักเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ โรงเรียนส่วนใหญ่จัดอาหารแบบจานเดียว ที่นักเรียนไม่ต้องนำอาหารส่วนหนึ่งมาจากบ้าน ทำให้ผู้ปกครองไม่ต้องเตรียมอาหารให้นักเรียน นักเรียนไม่ต้องกลับไปรับประทานอาหารที่บ้าน ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ (ศักดิ์ศุภา, 1981 : 1025 - A) ที่ได้วิจัยพบว่า นักเรียนที่ไม่ได้รับประทานอาหารในโรงเรียนมีแนวโน้มว่าเป็นผู้ที่ชอบมีกิจกรรมกับสมาชิกในครอบครัวที่แม่ไม่ได้รับประทานนอกบ้าน ส่วนนักเรียนที่รับประทานอาหารเช้าที่โรงเรียนพบว่า เป็นเด็กที่รับประทานอาหารเช้า รับประทานอาหารเช้ากับครอบครัวเพียงวันละ 2 มื้อ และผลกระทบทางด้านลบสูงสุด พบว่า ผู้ปกครองส่วนหนึ่งไม่ท้อให้การสนับสนุนเท่าที่ควร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้ปกครองส่วนหนึ่งขาดค่านิยม ความมีใจรัก และเสียสละเพื่อโครงการอาหารกลางวัน และผู้ปกครองนักเรียนมีรายได้ต่ำ ต้องทำงานนอกบ้าน ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ บุรพา ประดิษฐ์บุษ (2535 : 35) ที่ได้วิจัยพบว่า ผู้ปกครองไม่มีเวลา และ วิชาวิทย์ เท็งพานิช (2539 : 122) ที่ได้วิจัยพบว่า โรงเรียนมีการแต่งตั้งคณะกรรมการจากบุคคลในโรงเรียนมาดำเนินงาน แต่ได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองน้อย

2.4.4 ผลกระทบที่มีต่อชุมชนทางด้านบวกสูงสุด พบว่า เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ โรงเรียนตั้งอยู่ในชุมชน และชุมชนได้รับความช่วยเหลือจากโรงเรียนเป็นประจำ ตลอดจนบุคลากรมีความสนิทสนมกับชุมชน อันเนื่องมาจากการดำรงตำแหน่งเป็นเวลานาน และทางด้านลบที่สูงที่สุด พบว่า ชุมชนเกิดหลังต่อรองที่ไม่ถูกต้องกับโรงเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ชุมชนส่วนหนึ่งขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบาย และวัตถุประสงค์การจัดโครงการอาหารกลางวัน หรือโรงเรียนขาดการประชาสัมพันธ์ที่ดี

2.5 ผลการวิจัยข้อเสนอแนะในการจัดโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนครราชสีมา ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้เป็นหัวหน้ารับผิดชอบโครงการอาหารกลางวัน พบว่า โรงเรียนควรมีการประชุม ชี้แจง นโยบาย และวัตถุประสงค์ของโครงการอาหารกลางวันกับ ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้เกี่ยวข้อง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ โรงเรียนส่วนใหญ่ต้องการสร้างความเข้าใจในแนวนโยบายของการจัดโครงการอาหารกลางวัน ไปในทิศทางเดียวกัน จะได้รับความร่วมมือและการสนับสนุนโครงการอาหารกลางวัน ตลอดจนปรับปรุงแก้ไขให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น ด้านปัจจัยเบื้องต้น พบว่า ควรจัดสรรงบประมาณ ด้านอาคารสถานที่ เช่น โรงครัว โรงอาหาร ให้เป็นเอกเทศ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนส่วนใหญ่ต้องการให้มีโรงอาหารโดยเฉพาะ และเป็นสถานที่ที่จำเป็นต่อการจัดอาหารกลางวัน ซึ่งจะช่วยให้จ่าย

ในการจัดระเบียบทวอบคุมดูแล และสอดคล้องความรู้อื่น ๆ เกี่ยวกับมารยาทในการรับประทานอาหาร การปลูกฝังสุขนิสัยในการรับประทานอาหาร ได้อย่างสะดวกอีกด้วย ด้านกระบวนการพบว่า โรงเรียนควรสนับสนุนและส่งเสริมให้โครงการอาหารกลางวัน เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนโดยบูรณาการเข้ากับการเรียนการสอนอย่างจริงจัง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ โรงเรียนส่วนใหญ่เห็นความสำคัญในการจัดให้มีการบูรณาการเรียนการสอน ผลการการเสนอแนะดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ โชคชัย รัตนอุดม (2539 : 175) ที่ได้วิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนมากสนับสนุนโครงการอาหารกลางวันให้บูรณาการกับการเรียนการสอน ในเรื่องนี้นับได้ว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะการบูรณาการ โครงการอาหารกลางวันเข้ากับกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นการดำเนินการในลักษณะที่ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงในทุกชั้นตอน ด้านผลผลิตพบว่า ควรให้นักเรียนรับประทานอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการ ที่ดีกว่าเรียนควรได้รับและเพียงพอ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ โรงเรียนส่วนใหญ่มีนโยบายให้นักเรียนทุกคนได้รับประทานอาหารฟรีและอย่างเพียงพอ ผลการเสนอแนะดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อภินันท์ เพชรแก้ว (2542 : บทคัดย่อ) ที่ได้วิจัยพบว่า กิจกรรมการประกอบอาหารกลางวันที่มีคุณค่า และถูกสุขลักษณะ และกิจกรรมการเฝ้าระวังติดตามภาวะโภชนาการอยู่ในระดับมาก ด้านผลกระทบพบว่า ควรจัดประชุมสัมมนา ครูอาจารย์ ครูผู้เป็นหัวหน้ารับผิดชอบ โครงการอาหารกลางวัน และผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับการดำเนินงาน โครงการอาหารกลางวัน และพาไปศึกษาดูงานที่ได้รับเลือกให้เป็นโรงเรียนที่จัดโครงการอาหารกลางวันดีที่สุดในแต่ละต่างจังหวัด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารโรงเรียนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดโครงการอาหารกลางวัน เป็นตัวจักรสำคัญที่จะให้โครงการดังกล่าวประสบความสำเร็จ จึงต้องมีการพัฒนาขีดความสามารถ ในการดำเนินงาน เพื่อให้งานดำเนินอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผลการเสนอแนะดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ โชคชัย รัตนอุดม (2539 : 181) ที่ได้วิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนมากต้องการให้พนักงนบุคลากร ไปดู โรงเรียนที่เป็นตัวอย่างที่ดีในการจัดโครงการอาหารกลางวัน

จากการวิเคราะห์วิจัยดังกล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่า โดยภาพรวมและรายด้านของการจัดโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมาอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งมีอยู่อย่างเพียงพอและเหมาะสม แต่อย่างไรก็ดีเท่าที่ควร ไม่มีการพัฒนาให้ดีขึ้น ยังปฏิบัติเหมือนเดิมอย่างไรก็ตามการจัดโครงการอาหารกลางวัน ช่วยทำให้ นักเรียนมีอาหารที่ถูกต้องหลักตามโภชนาการรับประทาน อันส่งผลต่อสุขภาพร่างกาย อารมณ์ สติปัญญา ของนักเรียนซึ่งเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญของประเทศ นอกจากนี้นักเรียนยังมีโอกาสได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และสามารถนำความรู้ ประสบการณ์ จากการเข้าร่วมกิจกรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ เช่น การวางแผนในเรื่องอาหาร การปรุงอาหาร และล้างภาชนะ มารยาทในการรับประทานอาหาร และการเกษตร

เพื่อการประกอบอาหาร เป็นต้น สมควรที่ผู้บริหารโรงเรียนและผู้เกี่ยวข้องกับการจัดโครงการอาหารกลางวันพิจารณาปรับปรุงและส่งเสริมการจัดโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาต่อไป ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลและบรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา

อาหารกลางวันนับว่าเป็นอาหารมื้อสำคัญมื้อหนึ่งสำหรับเด็กในวัยเรียน ดังจะเห็นได้จากกรณีที่รัฐบาลจัดให้มีโครงการอาหารกลางวันสำหรับนักเรียนที่ขาดแคลนหรือนักเรียนที่พบว่ามีปัญหาด้านโภชนาการ โดยมีเป้าหมายอยู่ที่การแก้ปัญหาด้านโภชนาการของนักเรียน ซึ่งถือว่ามีปัญหาสำคัญอีกปัญหาหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างมากในปัจจุบัน

ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนต้องดำเนินการจัดโครงการอาหารกลางวันต่อไป เพื่อแก้ปัญหาในเรื่องดังกล่าว แต่โครงการอาหารกลางวันที่รัฐจัดให้นั้นก็ยังไม่อาจช่วยเหลือได้ทั้งหมด เนื่องจากมีข้อจำกัดหลายประการ โดยเฉพาะข้อจำกัดด้านงบประมาณ การที่จะให้โครงการอาหารกลางวันประสบผลสำเร็จ อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้น ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาจำเป็นต้องศึกษาการจัดโครงการอาหารกลางวันอย่างเป็นระบบ เช่น ต้องศึกษาด้านบริบท สภาพสภาพความพร้อมด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการ ด้านสภาพผลผลิต และด้านผลกระทบของโครงการ เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่ยังมีข้อบกพร่องต่อไป และดำเนินการในโครงการอาหารกลางวันในรูปแบบคณะกรรมการ การมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดโครงการอาหารกลางวัน โดยเฉพาะผู้ปกครองนักเรียนและชุมชน ให้เข้ามามีบทบาทมากที่สุดในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ประสิทธิภาพสำเร็จยังไม่ดีเท่าที่ควร เนื่องจากมีปัญหาทั้งทางด้านสภาพทั่วไปของโรงเรียนและชุมชน สภาพความพร้อมด้านปัจจัยเบื้องต้น และกระบวนการดำเนินงาน สภาพผลผลิต และผลกระทบของโครงการอาหารกลางวัน ซึ่งผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1.1 สภาพทั่วไปของโรงเรียนและชุมชนเขตบริการ โรงเรียน

1.1.1 จากผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนจัดอาหารกลางวันแบบอาหารจานเดียว

เช่น ถั่วเขียว ข้าวคั่ว ข้าวราดแกง ฯลฯ ร้อยละ 56.2 ดังนั้นโรงเรียนควรปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดอาหารแบบประสมหรือหลาย ๆ รูปแบบ เพื่อให้ได้รูปแบบที่เหมาะสมของแต่ละพื้นที่ของโรงเรียน ตามความเหมาะสมของโรงเรียนแต่ละแห่ง เพื่อให้เงินทุนของโครงการอาหารกลางวันไม่หมดไปรวดเร็ว และนอกจากนี้แล้ว โรงเรียนควรตั้งชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนด้วย

1.1.2 จากผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนร้อยละ 63.0 สามารถปลูกพืช แต่ไม่สามารถผลิตได้เพียงพอกับการจัดอาหารกลางวัน และมีข้อสังเกตว่า บางโรงเรียนไม่มีพื้นที่ทำการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน ดังนั้นโรงเรียนที่มีพื้นที่ทำการเกษตร ควรจัดให้มีการปลูกพืชผักสวนครัว ปลูกหมุนเวียนสำหรับการจัดโครงการอาหารกลางวันอย่างจริงจัง

ในกรณีที่โรงเรียนไม่มีพื้นที่ทำการเกษตร ควรจัดกิจกรรมอื่น ๆ เช่น การเลี้ยงสัตว์ ซึ่งได้แก่ การเลี้ยงไก่ หรือเลี้ยงเป็ด และนำผลผลิตทางการเกษตรมาใช้ในการจัดกิจกรรมอาหารกลางวัน เพื่อช่วยลดต้นทุนในการจัดอาหารกลางวัน

1.1.3 ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนมากจะมีโรงอาหาร โดยใช้อาคารอเนกประสงค์ส่วนหนึ่งส่วนใดของอาคารเป็นโรงอาหาร ร้อยละ 48.4 แต่มีข้อที่นำสังเกตจากผลการวิจัยที่พบว่า ยังมีโรงเรียนส่วนหนึ่งถึงร้อยละ 24.3 ไม่มีโรงอาหาร โรงอาหารเป็นสถานที่ที่จำเป็นสำหรับประกอบอาหาร และรับประทานอาหาร ดังนั้น โรงเรียนควรหาแนวทางแก้ไข โดยอาจใช้ส่วนหนึ่งส่วนใดของอาคารอเนกประสงค์ ส่วนหนึ่งส่วนใดของโรงฝึกงาน หรือส่วนหนึ่งส่วนใดของอาคารเรียน จัดเป็นโรงอาหาร

1.1.4 ผลการวิจัยพบว่า ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของโรงเรียนและของชุมชนเขตบริการโรงเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้เป็นหัวหน้ารับผิดชอบโครงการอาหารกลางวัน มีดังนี้ คือ โรงเรียนควรมีการประชุมชี้แจงนโยบาย และวัตถุประสงค์ของโครงการอาหารกลางวัน กับครู ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้เกี่ยวข้อง

1.2 ด้านปัจจัยเบื้องต้น

2.2.1 ผลการวิจัยพบว่า ช่วงเวลาที่กำหนดในตารางกับการปฏิบัติจริงของนักเรียนเกี่ยวกับการทำอาหารกลางวันโรงเรียนส่วนใหญ่จัดได้น้อย ดังนั้น โรงเรียนควรจัดตารางให้ตรงกับตารางเรียนของนักเรียนที่จะปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมทำอาหารกลางวัน โดยการประชุมกับครูทุกฝ่าย

2.2.2 ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนและหน่วยงานอื่น ๆ ไม่ได้ให้ความช่วยเหลือเท่าที่ควร ดังนั้น โรงเรียนควรมีการประชุมงานกับชุมชน และหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อให้ชุมชนเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน เห็นความสำคัญของโครงการ และให้ชุมชนมี

ส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน นอกจากนี้แล้วโรงเรียน ควรมีการให้ความรู้แก่ชุมชนในด้านโภชนาการ การเกษตร และสหกรณ์ เพื่อแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจของชุมชน และนำไปสู่การดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันที่ยั่งยืน

2.2.3 ผลการวิจัยพบว่า ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับด้านปัจจัยข้อบังคับในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้เป็นหัวหน้ารับผิดชอบโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา มีดังนี้ คือ ควรจัดเงินงบประมาณด้านอาหารสถานที่ เช่น โรงครัว โรงอาหาร ให้เป็นเอกเทศ

1.3 ด้านกระบวนการ

1.3.1 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ได้ช่วยกิจกรรมโครงการอาหารกลางวันได้น้อย ดังนั้น ควรจัดเวรจัดหน้าที่รับผิดชอบนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีที่ 5 และปีที่ 4 ให้ร่วมกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งเป็นนักเรียนที่ยังขาดความคล่องในการทำงานให้จัดคละกันกับเด็กโต เพื่อจะได้ช่วยเหลือกันและสอนงานให้

1.3.2 ผลการวิจัยพบว่า การผสมผสานบูรณาการความรู้จากกลุ่มประสบการณ์กลุ่มประสบการณ์พิเศษได้น้อย ดังนั้น โรงเรียนควรให้ความสำคัญทุกกลุ่มประสบการณ์ ในการบูรณาการการเรียนการสอน เพื่ออาหารกลางวัน เพราะการบูรณาการโครงการอาหารกลางวัน เข้ากับกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นการดำเนินการในลักษณะที่ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงในทุกชั้นตอน นอกจากนี้ การบูรณาการดังกล่าว จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อนักเรียน กล่าวคือ นักเรียนได้รับความรู้ ได้รับการปลูกฝังทัศนคติที่ดี ในการทำงาน และสามารถปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายได้

1.3.3 ผลการวิจัยพบว่า ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับด้านกระบวนการในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน ตามความเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้เป็นหัวหน้ารับผิดชอบโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา มีดังนี้ คือ ควรสนับสนุนและส่งเสริมให้โครงการอาหารกลางวันเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน โดยบูรณาการเข้ากับการเรียนการสอนอย่างจริงจัง

1.4 ด้านสภาพผลผลิตของโครงการอาหารกลางวัน

1.4.1 ผลการวิจัยพบว่า การเรียนรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันของนักเรียนในชั้นตอนการเตรียมผลผลิตทางการเกษตรเพื่อประกอบอาหารได้น้อย ดังนั้น โรงเรียนควรส่งเสริมให้นักเรียนและครูผู้รับผิดชอบโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันโดยการศึกษาฐานในโรงเรียนที่เข้าโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน ตามแนวพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เป็นแนวทางดำเนินการ

1.4.2 ผลการวิจัยพบว่า การเรียนรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินงาน โครงการอาหารกลางวันของนักเรียนในชั้นตอนการถนอมอาหารได้น้อยมาก ดังนั้น โรงเรียน ควรส่งเสริมให้นักเรียน ได้เรียนรู้และปฏิบัติในชั้นตอนการถนอมอาหารให้มากกว่าเดิม ซึ่งการถนอมอาหาร ทำให้นักเรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดยการเน้นให้ครูที่สอนวิชางานบ้าน นำนักเรียน ไปทัศนศึกษาดูงานเกี่ยวกับการถนอมอาหาร อาจเป็นในหมู่บ้านหรือต่างหมู่บ้าน ที่กลุ่มแม่ บ้านหรือกลุ่ม ต่าง ๆ ที่ได้จัดทำเกี่ยวกับการถนอมอาหาร

1.4.3 ผลการวิจัยพบว่า ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพผลผลิตของโครงการอาหารกลางวัน ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้เป็นหัวหน้ารับผิดชอบโครงการอาหารกลางวัน มีดังนี้ คือ ควรให้นักเรียนรับประทานอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการที่เด็กวัยเรียน ควรได้รับอย่างเพียงพอ

1.5 ผลกระทบของโครงการอาหารกลางวัน

1.5.1 ผลการวิจัยพบว่าผลกระทบที่มีต่อนักเรียนด้านบวกคือ ทำให้นักเรียนมีความ ร่าเริง แจ่มใส สุขภาพดีขึ้น ดังนั้น โรงเรียนควรส่งเสริมการจัดโครงการอาหารกลางวันทุกวัน และ ควรเพิ่มอาหารเสริม เช่น ขนมหวาน ผลไม้ เป็นต้น เพื่อให้เด็ก ได้รับประทานครบทั้ง 5 หมู่ ส่วนผลกระทบที่มีต่อนักเรียนด้านลบ คือ ทำให้นักเรียนความไม่พอใจในรสชาติของอาหาร ดังนั้น โรงเรียนควร ให้เด็กมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของคุณค่าของอาหาร และควรจัดหาผู้ประกอบอาหาร ที่มีความรู้ความชำนาญในเรื่องการประกอบอาหาร หรือจัดอบรมผู้ประกอบอาหารในเรื่องดังกล่าว ให้จัดอาหารที่มีคุณภาพ อร่อย นำรับประทาน

1.5.2 ผลการวิจัยพบว่า ผลกระทบที่มีต่อครูด้านบวกคือ ทำให้คณะครู อาจารย์ ที่เกี่ยวกับโครงการอาหารกลางวันมีส่วนร่วมในการกำหนดโครงการ และความรับผิดชอบ ดังนั้น โรงเรียนควรส่งเสริม ให้ครูในโรงเรียนทุกคน รวมถึงนักการภารโรง ให้มีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการอาหารกลางวัน ควรประชุมแผนอย่างน้อยเดือนละครั้ง เพื่อปรับปรุงแก้ไขส่วนที่บกพร่อง ในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน ส่วนผลกระทบด้านลบคือ ครูรับผิดชอบโครงการอาหารกลางวันมีงานเพิ่มขึ้น ไม่มีเวลาดำเนินงานโครงการ ทำให้เกิดข้อบกพร่อง ดังนั้น ควรให้ครู ผู้เป็นหัวหน้ารับผิดชอบโครงการอาหารกลางวัน ให้มีชั่วโมงสอนให้น้อยลง และควรแต่งตั้งครู ทุกคนในโรงเรียนเป็นคณะกรรมการ ในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน

1.5.3 ผลกระทบที่มีต่อผู้ปกครองด้านบวก คือ ทำให้ผู้ปกครองเสียค่าใช้จ่ายอย่าง ประหยัด ดังนั้น โรงเรียนจัดอาหารกลางวันทุกวันและควรให้ผู้ปกครองนักเรียนมีส่วนร่วมใน การดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันใน โรงเรียนประถมศึกษาบ้าง ส่วนผลกระทบด้านลบ คือ ผู้ปกครองส่วนหนึ่งไม่ต่อให้การสนับสนุนเท่าที่ควร ดังนั้น โรงเรียนควรสร้างความเข้าใจให้กับ

ผู้ปกครอง หรือ ประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองได้ทราบวัตถุประสงค์ของการจัดโครงการอาหารกลางวัน วิธีดำเนินงานและประโยชน์ของโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา

1.5.4 ผลกระทบที่มีต่อชุมชนด้านบวก คือ เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ดังนั้น โรงเรียนควรส่งเสริมโครงการอาหารกลางวันเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมงานสัมพันธ์ชุมชน โดยการให้ครูและนักเรียนร่วมงานของชุมชนทุกครั้งที่มีการจัดงานในหมู่บ้าน เพื่อชุมชนและครูและนักเรียนได้เรียนรู้ร่วมกันในการประกอบอาหาร และด้านต่าง ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน

1.5.6 ผลการวิจัยพบว่า ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับผลกระทบของโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้เป็นหัวหน้ารับผิดชอบโครงการอาหารกลางวัน มีดังนี้ คือ ควรจัดประชุมสัมมนาครู อาจารย์ ครูผู้เป็นหัวหน้ารับผิดชอบโครงการอาหารกลางวัน และผู้บริหาร โรงเรียนเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน และพาไปศึกษาดูงานที่ได้รับคัดเลือกให้เป็นโรงเรียนที่จัดโครงการอาหารกลางวันดีเด่นทั้งในจังหวัดและต่างจังหวัด

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษารูปแบบการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่อาศัยผู้ปกครอง ชุมชน และองค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน

2.2 ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อหาวิธีการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันที่เหมาะสมผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพในแต่ละรูปแบบของการจัดกิจกรรมอาหารกลางวัน เพื่อให้เป็นกรอบในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันที่มีความเหมาะสมในพื้นที่

2.3 ควรศึกษาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยบูรณาการเข้ากับการจัดโครงการอาหารกลางวัน

2.4 ควรศึกษารูปแบบการจัดโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี